

Scripties en onderzoeksverslagen in de Medische Antropologie 1993-1997, aanvulling 1985-1993*

Een geannoteerde bibliografie

Maarten Bode en Adri Rienks

Inleiding

Deze bibliografie is een aanvulling op de inventarisatie van scripties op het terrein van ziekte, gezondheid en gezondheidszorg in *Medische Antropologie* 5(1), 1993. Het betreft wederom scripties die zijn aangeboden aan Nederlandse en Vlaamse universiteiten. Zoals Mark Raijmakers in de inleiding tot de eerste bibliografie benadrukte, bevatten scripties vaak uniek onderzoeksmateriaal en biedt het raadplegen ervan studenten ondersteuning bij het plannen en uitvoeren van de eigen scriptie. Bovendien geeft de bibliografie een overzicht van de afgeleverde scripties uit een nieuw vakgebied, te weten de Medische Antropologie.

Toch zal dit de laatste scriptie-bibliografie zijn in dit tijdschrift. Een belangrijke reden hiervoor is de verbeterde toegankelijkheid van scripties. Zij zijn steeds meer te vinden in geautomatiseerde bestanden. Zo zijn de scripties die worden geproduceerd aan de Universiteit van Amsterdam al weer enige tijd toegankelijk via een aparte optie van het geautomatiseerde bestand van de Universiteits Bibliotheek.

Het merendeel van de annotaties uit deze bibliografie is verkregen door contact op te nemen met de desbetreffende universiteit en vervolgens met de auteur die werd verzocht een annotatie van het eigen werk te maken. Deze methode was maar ten dele succesvol. Zo waren er afdelingen die eisten dat we zelf langs kwamen om de stapel scripties in te zien. Vanwege tijdgebrek is hier veelal vanaf gezien. Het kwam ook regelmatig voor dat studenten niet hebben gereageerd op het verzoek van de redactie om een annotatie. Het feit dat veel adressen verouderd waren, zal hier zeker een belangrijke rol in hebben gespeeld. Doordat er een minder actief opsporingsbeleid is gevoerd dan bij de totstandkoming van de vorige bibliografie, zijn annotaties van scripties geproduceerd aan de Universiteit van Amsterdam in de meerderheid.

De bibliografie is voorzien van een auteurs-, een geografisch en een zakenregister. In principe is elke scriptie terug te vinden bij de vakgroep of faculteit waar de auteur is afgestudeerd. Voor een beperkt aantal scripties geldt echter dat tevens een exemplaar aanwezig is bij de sectie Medische Antropologie van de Universiteit van Amsterdam

(te herkennen aan een asterisk bij de auteursnaam). Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Adri Rienks (020-5252508).

Tot slot van deze inleiding danken wij allen die bijdroegen aan de totstandkoming van deze bibliografie, met name Sjaak van der Geest voor zijn adviezen en die scribenten die ons een (concept-)annotatie deden toekomen.

Noot

- * Deze bibliografie bevat ook enige scripties uit voorafgaande jaren. Het betreft hier 'nagekomen scripties' die niet zijn te vinden in de eerste bibliografie, gepubliceerd in *Medische Antropologie* 5(1), 1993.

Inhoud bibliografie

Annotaties:

Afrika	1-22
Azië	23-41
Latijns-Amerika	42-55
Europa	56-77
Algemeen	78-86

Auteursregister

Geografisch register

Zakenregister

Afrika

01 Asbroek, Guus ten*

Exempting the Poor: An exploratory study in Ho Government Hospital, Ghana. 42 pp.

1993 Gezondheidsethiek en -wijsbegeerte, Maastricht.

Het onderzoek richt zich op het functioneren van een regeling van de Ghanese overheid die de toegang van arme patiënten tot de gezondheidszorg moet garanderen. In de praktijk wordt deze regeling hoofdzakelijk toegepast voor patiënten die niet alleen financieel maar ook 'sociaal' arm zijn. Deze mensen hebben niemand die voor hen zorgt of voor hen betaalt. Zij komen na een weinig vriendelijke procedure in aanmerking voor vrijstelling van betaling. Bij deze procedure zijn medewerkers betrokken van het Departement van Welzijn (Sociale Zaken) en het Ministerie van Gezondheid.

02 Biesbrouck, Martine

Life for my child. Diarrhea and acute respiratory infections: a study into health behaviour of mothers in Nyangana district, Namibia.

1997 CA/NWS, UvA, Amsterdam.

Het onderzoek voor deze scriptie werd in de eerste vier maanden van 1996 uitgevoerd onder de Vaegeriku in noordoost Namibië. De studie betreft kenmerken en determinanten van therapiekeuzegedrag van moeders met kinderen die lijden aan diarree en/of acute respiratoire infecties (ARI). Door het inventariseren van de moeders' percepties van symptomen en oorzaken van deze ziekten en hun ideeën over preventie en thuiszorg alsmede door informatie te verzamelen bij moderne gezondheidswerkers en traditionele genezers, wordt duidelijk welke factoren van invloed zijn op therapiekeuze van moeders. De mogelijkheden van moeders om diarree en ARI te voorkomen, te herkennen en adequate thuiszorg te geven, verdient verbetering waartoe verschillende aanbevelingen worden gedaan.

03 Boer, Jan de

Een droom van een genezer ...; een portret van een ñaka: lokale geneeskunde in Oost Caprivi (Namibië). 90 pp.

1996 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Van januari tot juli 1994 werd onderzoek gedaan in het uiterste noordoosten van Namibië waarvan vier maanden als lid van het huishouden van een lokale genezer (van ong. 70 jaar) wiens opvattingen over ziekte en gezondheid en contacten met patiënten de basis vormen voor een uitgebreide gevalsbeschrijving. Belangrijkste conclusies zijn dat men een onderscheid maakt tussen moderne en Afrikaanse ziekten en dat lokale genezers hun activiteiten beschouwen als complementair aan de zorg in de professionele sector. Wederzijdse doorverwijzing vinden zij dan ook een zinvolle procedure. Deze mening wordt echter niet gedeeld door professionele artsen die het bestaansrecht van de categorie van Afrikaanse ziekten niet willen erkennen.

04 Boer, Jan de*

Visies op interactie tussen medische systemen. 66 pp.

1996 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

In deze literatuurscriptie worden visies op de interactie tussen medische systemen geïnventariseerd en geëvalueerd aan de hand van Namibisch casemateriaal. Geconcludeerd wordt dat een sceptische houding ten aanzien van 'samenwerking' tussen lokale genezers en biomcdische gezondheidswerkers het meest raadzaam is. Een optimistische houding ontkent de spanningen tussen de sectoren en leidt mogelijk tot een onderschatting van de gevaren die de politiek-economische hegemonie van de professionele sector oplevert voor de eigen identiteit (qua vorm en inhoud) van de lokale gezondheidssector.

04a Boer, Sandra*

Yankan Gishiri: Cure or mutilation? A form of unintentional genital mutilation and its consequences in Northern Nigeria. 114 pp.

1997 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

05 Bommel, Inge van

Pharmaceuticals in the Third World. The cultural background of inappropriate use of drugs in Africa. 81 pp.

1994 Culturele Antropologie, RUL, Leiden.

Dit is een literatuurstudie naar de oorzaken van onjuist en ongewenst gebruik van westerse medicijnen in ontwikkelingslanden. Aan de hand van een casestudie (Ethiopië) wordt geconstateerd dat ziektebeleving, genezing, ervaring van effectiviteit en (het gebruik van) medicatie sterk door lokale culturele inzichten bepaald worden. Het makkelijk opnemen in de therapie van westerse medicijnen in een niet-westerse samenleving, gecombineerd met een grote bereikbaarheid van deze medicijnen ter plaatse, werkt onverantwoord gebruik in de hand. Behalve op internationaal en overheidsniveau, moeten oplossingen gezocht worden op het niveau van de patiënt.

06 Dallinga, Alice

Verhalen van stilte: Een onderzoek naar doofheid in Namibië. 80 pp.

1996 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Van maart t/m augustus 1994 werd kwalitatief onderzoek verricht in twee Namibische settings, te weten de Mbukushu-cultuur in ruraal Kavango en de Dovencultuur op een school voor speciaal onderwijs in een stedelijke omgeving. De vraagstellingen luiden: welke ideeën en concepten over doofheid zijn er in de Mbukushu samenleving? Hoe verhouden deze zich tot de voorstellingen op de Eluwa Special School? Hoe beïnvloedt doofheid de positie van doven in beide contexten en welke rol speelt de horende of dove sociale omgeving hierbij? Conclusies zijn: dove HaMbukushu in de rurale context leven niet in een isolement omdat hun praktisch functioneren (dat niet minder is dan van horende HaMbukushu) maatstaf is voor volwaardigheid. Gebrek aan communicatie en educatie bij doofgeborenen veroorzaakt evenwel taalloosheid, waardoor de persoonlijkheidsontwikkeling verstoord raakt. Op de Eluwa Special School zijn de bevindingen juist omgekeerd. Door het leven in een Dovenwereld staan de leerlingen buiten de samenleving en zijn hun kansen op werk, huwelijk en leven in de horende maatschappij slecht. Ook inhoudelijk laat het onderwijs te wensen over. Het leven in een Dovencultuur bevordert wel de taalontwikkeling (gebarentaal) en de identiteitsvorming van de leerlingen.

07 Doomernik, Remi*

A lost generation? A policy-oriented research on integrated care for orphans in Kisoro District, Southwest Uganda. 118 pp.

1997 Sociologie, RUG, Groningen.

Rapportage van een onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Mutolere AIDS Programme. Naar aanleiding van diepte-interviews met officials, een vragenlijst afgenomen op een lagere school en huisbezoeken aan families met weeskinderen, is een project opgezet voor deze weeskinderen en hun families. Het percentage weeskinderen (20%) bleek schrikbarend hoog te zijn voor een gebied dat minder door AIDS getroffen is dan andere Oegandese gebieden. Het project richtte zich op de *guardians* van de kinderen en omvatte o.a. voorlichting en training m.b.t. gezondheid, hygiëne en landbouw en het verstrekken van leningen voor inkomensverschaffende initiatieven. De kinderen zelf leerden praktische vaardigheden t.b.v. deze projecten. De benadering kan ook worden toegepast door andere organisaties.

08 Gerrits, Trudie

Als een pompoen die geen vruchten draagt. Een studie naar onvruchtbaarheid bij Macua-vrouwen in Montepuez, Mozambique. 156 pp.

1994 CA/SNWS, UvA, Amsterdam; Voorlichtingskunde, Landbouw Universiteit Wageningen, Wageningen.

Dit verslag van een onderzoek (1993) naar sociaal-culturele aspecten van onvruchtbaarheid bij de matrilineaire Macua is gebaseerd op gesprekken met vrouwen die zelf kampen met het onvruchtbaarheidsprobleem, met vruchtbare vrouwen, traditionele genezers, personeel van het rurale ziekenhuis, vrouwelijke adviseuses bij initiatierites en zwangerschapsceremonies, en leden van zogenaamde volkstribunalen. Ook heeft de onderzoeker geobserveerd bij de betrokkenen thuis, bij initiatierites en sessies van traditionele genezers. Aan de orde komen het hulpzoekgedrag van de onvruchtbare vrouwen, de verklaringen die zijzelf en anderen geven voor het probleem en de consequenties die het heeft voor hun leven. Aanbevelingen worden gedaan ter verbetering van voorlichting en dienstverlening ten behoeve van preventie en behandeling van onvruchtbaarheid, uitgaande van de lokale sociaal-culturele en economische situatie.

09 Hurkmans, Lissy

Vrouwenziekten en de (on)mogelijkheden wat betreft toegankelijkheid van de gezondheidszorg in Burkina Faso. Een kwalitatief onderzoek naar het voorkomen van vrouwenziekten en de verklaringen voor het al dan niet aanwezig zijn van genezingzoekend gedrag. 109 pp.

1995 Vakgroep Milieuhygiëne. Humane Epidemiologie en Gezondheidsleer, Landbouw Universiteit Wageningen.

Van november 1992 tot mei 1993 vond onderzoek plaats in het Centre Médical du Kongoussi (Burkina Faso) naar: a) het genezingzoekend gedrag (gebruik van zowel traditionele als westerse, biomedische zorgopties) van vrouwen met vrouwelijke aandoeningen die niet direct gerelateerd zijn aan zwangerschap, en b) kenmerken van een patriarchale samenleving die van invloed zijn op de mate van toegankelijkheid van een bepaalde optie voor vrouwen. Naast de personeelsleden van de "Maternité" van het Centre Médical, werden veertig vrouwen benaderd. Behalve geografische (afstand) en religieuze drempels, veroorzaken ook de dominante ideeën in de patriarchale samenleving dat vrouwen weinig genezingzoekend gedrag vertonen: symptomen worden genegeerd, hun specifieke ziekten zijn onbespreekbaar en er heerst angst voor kwaadsprekerij. De ideeën bepalen ook ingrijpende sociale consequenties van bepaalde diagnoses zoals geslachtsziekte of onvruchtbaarheid. Zij kunnen leiden tot mishandeling van de vrouwen door leden van de gemeenschap of gedwongen verhuizing buiten het dorp.

10 Janssen, Gertie

De uniformiteit van verplegen. Een medisch-antropologische beschouwing over verplegen en cultuur in Nederland, Zimbabwe en Namibië. 72 pp.

1994 Culturele Antropologie, RUL, Leiden.

De auteur vergelijkt verschillende verpleegkundige theorieën op inhoud en gevolgen voor de praktijk in een aantal landen. Als corpus gelden ervaringen in Nederland, Zimbabwe, Namibië en Indonesië, alsmede curricula van twee medische opleidingen voor de tropen in Nederland. De auteur signaleert grote verschillen in de praktische uitvoering van ogenschijnlijk identieke theorieën. Uiterlijke 'uniformering' blijkt veelal schijn. De verschillen worden met behulp van de begrippen 'care', 'cure' en 'status' nader geanalyseerd.

11 Janssens, Anne-Rose

Kwaliteit van gezinsplanningsvoorzieningen in Caïro, een case-study. 80 pp.

1995 Beleid en Management Gezondheidszorg, Erasmus Universiteit, Rotterdam.

Dit is het verslag van een afstudeerproject dat van november 1993 tot mei 1995 werd uitgevoerd bij cliënten en staf van een gezinsplanningskliniek in de arme wijk Ain Shams van Caïro, Egypte. Hoe evalueerden beide categorieën de kwaliteit van de zorg? Belangrijkste kritiekpunten van de cliënten waren de geringe beschikbaarheid van de kliniek (één spreekuur/week) en de afwezigheid van een aparte gelegenheid voor het bespreken van problemen die de kinderen betreffen. De arts stelt aan deze kliniek duidelijk lagere eisen dan aan andere gezondheidszorgvoorzieningen vanwege de geringe financiële mogelijkheden. Minpunten die de onderzoeker zelf constateerde, betreffen de hygiëne in de kliniek, het ontbreken van verslaggeving over het cliëntcontact en de afwezigheid van stafoverleg en een goede voorraadbeheersing. Op langere termijn is de continuïteit van de kliniek niet gewaarborgd omdat de drijvende kracht erachter een oude man is die nog geen opvolger heeft.

12 Jongh, Daniëlle de*

Een geschenk van God: Een onderzoek naar mensen met een verstandelijke handicap in Namibië. 97 pp.

1997 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

13 Klaver, Marlou

Malaria, Maïs en Mango's. Een beschrijvend onderzoek naar lokale percepties van malaria in Zuidwest-Oeganda. 107 pp.

1994 Beleid en Management Gezondheidszorg, Erasmus Universiteit, Rotterdam.

De scriptie is gebaseerd op kwalitatief onderzoek in Oeganda naar lokale percepties van malaria. De biomedische term malaria en de lokale term *omushwizha* komen qua aangeduide symptomen grotendeels overeen. De etiologie verheilt echter. De mug wordt slechts als een van de vele veroorzakers van *omushwizha* gezien. Traditionele oorzaken als zon, wind en regen; bepaalde vruchten als maïs en mango's; andere insecten dan de mug en tenslotte soms ook personalistische verklaringen als goden of blanken, spelen eveneens een rol. Vanuit deze lokale visie valt te verklaren dat secundaire preventie – het voorkomen van complicaties van de ziekte door vroegtijdige behandeling – haalbaar is, terwijl primaire preventie – het voorkomen van de ziekte door het verdelen van malaria-parasieten – problemen oplevert. Bij de secundaire preventie kan men aansluiten bij lokale percepties die bittere medicijnen een bloedzuiverende werking toeschrijven.

14 Kopps, Ineke

The medicine of God. 69 pp.

1996 Culturele Antropologie, RUL, Utrecht.

Verslag van een antropologisch onderzoek naar ideeën en praktijken rond ziekte en genezing in een Noord-Namibisch dorp. Naast een presentatie van het perspectief van de 'gewone' dorpingen, is er aandacht voor de bijdrage van inheemse genezers (inclusief de zogenaamde genezingskerken) aan de gezondheidszorg, de factoren die een rol spelen bij de keuze voor een bepaalde therapie of zorg en de verhouding tussen vertegenwoordigers van inheemse en westerse geneeswijzen in het gebied.

15 Mannaert, J.C.L.

Knelpunten in de AIDS-voorlichting: een onderzoek naar de effectiviteit van seksuele voorlichting aan meisjes van 13 tot 18 jaar in Bignona, Senegal. 67 pp.

1993 CA/NWS, VU, Amsterdam.

16 Templeman, Gerdien

'I am forced to follow what is not in my culture...': research about coping strategies of Sudanese refugees in Uganda. 49 pp.

1997 CA/SNWS, UvA/Amsterdam en RUU/Utrecht.

Probleemstelling: voldoen coping-strategieën die Zuid-Soedanese vluchtelingen in eigen land beproefd hebben ook in den vreemde? Het veldonderzoek werd uitgevoerd in kampen in het noorden van Oeganda van november 1995 tot april 1996. De gegevens werden verzameld middels participerende observatie, interviews en groepsdiscussies. De wijzen waarop de vluchtelingen problemen aanpakten in een kamp in het eigen land, bleken niet te voldoen in het Oegandese kamp door gebrek aan steun vanuit de bredere sociale omgeving en materiële bronnen. Voor een cultuurspecifieke hulpverlening is het van belang om in het oorsprongsgebied ontwikkelde coping-strategieën te bestuderen en zoveel mogelijk te benutten.

17 Tempelman, Gerdien

'Ik kan niet rouwen zoals ik gewend ben, want ik heb hier geen verwanten.': Een literatuuronderzoek naar de rol van sociale steun bij probleemhantering door Zuid-Soedanese vluchtelingen. 48 pp.

1997 CA/SNWS, UvA/Amsterdam en RUU/Utrecht.

De vraagstellingen van dit literatuuronderzoek luiden: wat betekent sociale steun voor het hanteren door Zuid-Soedanese vluchtelingen van dagelijkse problemen in een kampsituatie?; en, wat gebeurt er als deze sociale steun vermindert? De rol van sociale steun bij het hanteren van dagelijkse problemen wordt vooral verkend vanuit verschillende theorieën. Daarnaast put de schrijver uit gegevens die zij verzamelde in een Oegandees kamp. Geconcludeerd wordt dat leiderschap en een hechte sociale gemeenschap voorwaarden zijn voor het uitvoeren van rituelen bij ziekte, sterven en conflicten. Omdat deze factoren vaak ontbreken in een vluchtelingenkamp, falen de vertrouwde manieren om problemen tegemoet te treden.

18 Voeten, Helene

Teenage pregnancy in Namibia: problems, causes and policy recommendations. 45 pp.

1997 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Dit verslag is gebaseerd op veldwerk in 1994 in noordoost Namibië naar oorzaken, problemen en maatregelen ter preventie van tienerzwangerschap. Negentig adolescenten, waaronder veel zwangere meisjes, deden mee aan interviews en Focus Group Discussions. Deze vonden plaats in een lokale gemeenschap bij mensen thuis en op twee middelbare scholen. Naast gezondheidsproblemen (illegale abortus) hadden de zwangere vrouwen vooral psychische en sociale problemen en moeilijkheden met school. Ze schaamden zich, voelden zich alleen en verworpen, en werden gedwongen van school te gaan. Factoren die verbonden zijn met het veelvuldig voorkomen van tienerzwangerschappen, zijn: onvoldoende seksuele voorlichting, sterke nadruk op seks in tienerrelaties, gebrek aan toegang tot moderne voorbehoedsmiddelen, financiële en materiële behoeften van meisjes, het bestaan van 'school hostels', traditionele gender-relaties en het ontkennen van tienerseks door de samenleving.

19 Voeten, Helene

Aids-preventie bij adolescenten in Sub-Sahara Afrika. Theorie en praktijk. Literatuurstudie. 79 pp.

1997 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Deze scriptie is een inventarisatie van theorieën over gedragsverandering die van nut kunnen zijn bij het ontwerpen van maatregelen ter preventie van AIDS onder Afrikaanse jongeren. In de praktijk worden deze inzichten nog te weinig gebruikt.

20 Wekken, Daniel van der

Health care in Malawi. Improving the cooperation between the Queen Elizabeth Central Hospital and the University of Malawi. 110 pp.

1995 Beleid en beheer van de gezondheidszorg, RUL, Maastricht.

Het doel van het onderzoek was tweeledig: ten eerste, het beschrijven van het nationale gezondheidszorgsysteem in Malawi en ten tweede, het maken van een strategisch beleidsplan voor het Queen Elizabeth Central Hospital (QECH) waarin de samenwerking met de medische faculteit van de Universiteit van Malawi centraal staat. Om de eerste doelstelling te bereiken zijn ondermeer de personele aspecten, omvang van de gezondheidszorgvoorzieningen, directe en indirecte socio-economische ontwikkelingen, en de configuratie en uitkomsten van het nationale gezondheidszorgsysteem beschreven. M.b.t. deze zaken bleken veel problemen te bestaan op nationaal niveau. Het ministerie onderkent deze wel maar kan er niet afdoend op reageren door gebrek aan middelen en management in de lagere echelons. T.a.v. de tweede doelstelling is gebruik gemaakt van het strategisch managementproces. Dit proces maakte duidelijk dat het QECH slecht georganiseerd is en nauwelijks samenwerkt met relevante regionale organisaties. Ter verbetering hiervan werden voorstellen gedaan voor nieuwe communicatie- en commissie-structuren in en rondom het ziekenhuis.

21 Wiersma, Femke

Gezondheidszorg, voorlichting en mensen: een sociologische verkenning van gezondheidsvoorlichtingen in Sénégal. 105 pp.

1996 SNWS, RUL, Leiden.

Deze scriptie geeft een beeld van de voorlichting in de gezondheidszorg in de regio Tambacounda, Sénégal. Zij bestaat deels uit een theoretisch kader en deels uit het verslag van een onderzoek ter plaatse. Uit beiden wordt geconcludeerd dat bestaande vormen van gezondheidsvoorlichting voortgezet en uitgebreid dienen te worden, met name op het terrein van specifiek op mannen gerichte voorlichting.

22 Woudenberg, Judith van

'We take it as it is'. Consequences of HIV and AIDS for women in Zimbabwe, coping behaviour and support provided. 142 pp.

1994 Medische Biologie, RUU, Utrecht.

Dit is het verslag van een kwalitatief onderzoek naar de economische, sociale en psychologische gevolgen (inclusief op het probleem gericht gedrag) van HIV-besmetting en AIDS voor een groep HIV-positieve vrouwen. Zij vond gedurende drie maanden plaats in Harare, Zimbabwe, bij de Mashambanzou Care Trust die de vrouwen de kans gaf om zich beter teweer te stellen.

Azië

23 Bode, Maarten*

Ayurveda in Nepal. Paramedici en syncretistische genezers. 95 pp.

1994 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Voorzieningen van de overheid op het terrein van Ayurvedische gezondheidszorg en de particuliere praktijk van een universitair opgeleide Ayurvedische genezer uit Kathmandu staan in deze scriptie centraal. Uitgebreide participerende observatie in de kliniek van laatstgenoemde vormde de basis voor een gedetailleerde analyse van diens medisch handelen. De bestudeerde genezer behoort tot een klasse van urbane genezers die Ayurvedische medicijnen voorschrijft aan langdurig zieken die veelal het eerst raad zochten bij moderne artsen. Na een analyse van Ayurvedische instituten (een opleiding, een ziekenhuis en poliklinieken) wordt geconcludeerd dat de ruim driehonderd Ayurvedische genezers in Nepalese overheidsdienst moeten worden beschouwd als paramedici die ondergeschikt zijn aan biomedische artsen.

24 Galesloot, Bianca*

De vrouw van de timmerman. Politieke processen, sociale veranderingen en medische pluraliteit in Nazareth. 104 pp.

1996 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

In deze scriptie staat de stelling centraal dat therapiekeuze berust op een combinatie van medische en niet-medische gronden. Ziektebepaling, besluitvorming en therapiebepaling bieden de mogelijkheid om de eigen identiteit nader vorm te geven. Het menselijk lichaam is dan een arena van persoonlijk en sociaal verzet, creativiteit en strijd en zo een metafoor voor het samenleven.

25 Hagenbeek, Edwin*

Mau ke mana?... Mau ke suntik!! (Waar ga je heen? ... Een injectie halen!!) Een studie naar injectiegebruik in een Javaans dorp. 102 pp.

1994 Culturele en Sociale Antropologie, KUN, Nijmegen.

Het toenemende, onhygiënisch en anderszins ondeskundig gebruik van injecties in ontwikkelingslanden verontrust. De trend zet zich echter voort omdat legale en illegale zorgverleners grote voordelen zien in het geven van injecties: het verhoogt hun status, het levert geld op en het komt tegemoet aan verwachtingen van patiënten. Op basis van veldwerk in een Javaans dorp, worden deze en andere verklaringen voor de populariteit van injecties met elkaar vergeleken. Gesuggereerd wordt dat vergroting van relevante kennis bij alle betrokken partijen kan leiden tot beter en minder gebruik van injecties.

26 Hemert, Daniëlle van

Blindheid in India: Een ogenschijnlijke handicap. 67 pp.

1995 Instituut Beleid en Management Gezondheidszorg, Erasmus Universiteit, Rotterdam.

Het veldwerk voor deze studie vond van januari tot april 1994 plaats in enkele dorpen in Tamil Nadu, Zuid-India. Gezien de relatief hoge prevalentie van blindheid, werden bestaande (gratis) oogheelkundige voorzieningen onvoldoende gebruikt. Om dit te begrijpen werd het hulpzoekgedrag van de dorpelingen geanalyseerd

met een conceptueel model dat voortvloeide uit een survey van kennis, attitudes en praktijken ten aanzien van blindheid. Belangrijkste bevinding is dat de meeste respondenten gebruik van de oogheelkundige voorzieningen niet nodig vinden. Zij ervaren blindheid niet als een ernstige handicap maar slechts als een geringe stoornis die geen ondraaglijke pijn met zich meebrengt en het dagelijks leven niet volledig ontvriecht. Missehien zetten betere voorlichting en financiële prikkels de bevolking aan tot meer gebruik van de oogheelkundige voorzieningen.

27 Jeucken, Pieter*

Health transition in Kerala: searching for the cultural, social and behavioural determinants of health. 126 pp.

1994 CA/NWS, VU, Amsterdam.

De Zuidindiase deelstaat Kerala wordt vaak geroemd vanwege het niveau van gezondheidszorg dat er met beperkte middelen zou zijn bereikt gedurende de laatste decennia. Dit succesverhaal staat echter steeds meer onder druk. Ondanks de hoge levensverwachting van haar inwoners, lijkt de algemene gezondheidstoestand in de deelstaat eerder te zijn verslechterd dan verbeterd. Deze scriptie wil meer licht werpen op Kerala's 'health transition' met haar paradox van lage mortaliteit bij hoge morbiditeit. Daartoe worden de resultaten van literatuurstudie gerapporteerd en een gevalstudie van ziektebepaling en therapiekeuze in een vissersgemeenschap gepresenteerd tegen de achtergrond van toenemende professionalisering van de gezondheidszorg die kenmerkend is voor ontwikkelingen in Kerala.

28 Klapper-Dane, Gerda

Gezondheidszorg bij Lambada vrouwen in Andrah Pradesh, India. 83 pp.

1994 CA/NWS, VU, Amsterdam.

29 Kooiman, Mies

Health needs of leprosy patients with visible impairments in Nepal from the patients' perspective. With emphasis on the expectations of reconstructive surgery. 214 pp.

1997 Culturele Antropologie, RUL, Leiden.

De onderzoeksvraag luidt: welke baat hebben leprapatiënten in het westen van Nepal bij de diensten van het *Leprosy Control Program*? Wat verwachten zij van reconstructieve chirurgie? Van augustus tot november 1995 werden gegevens verzameld d.m.v. participerende observatie, interviews en analyse van medische dossiers die voor de arts/auteur toegankelijk waren. Het deel over reconstructieve chirurgie sloot aan bij Ajzen en Fishbein's theorie van beredeneerd handelen en omvatte een exploratieve studie van ruim twintig personen. De hulp op lichamelijk, sociaal en psychologisch terrein sloot goed aan bij noden van de meeste patiënten. De hooggespannen verwachtingen van gestigmatiseerde jonge vrouwen ten aanzien van reconstructieve chirurgie, bleven echter vaak onvervuld.

30 Los, Lishe

"Ik kreeg de geest van de maan in mij ...": een onderzoek naar traditionele genezeressen op Java. 96 pp.

1996 CA/NWS, VU, Amsterdam.

31 Ooms, Arno

"If you really want to know." Individual manipulation of relationships and the self-diagnosis of skin diseases in Pai, Northern Thailand. 100 pp.

1996 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Het onderzoek voor deze scriptie vond van februari tot juni 1994 plaats in Pai, Mae Hong Son, Thailand, middels semi-gestructureerde diepte-interviews, participerende observatie en literatuurstudie. Studies naar zelfmedicatie vertonen vaak twee gebreken: a) zij gaan veelal voorbij aan de logische stap van zelfdiagnose die zich vóór zelfmedicatie bevindt, en b) doorgaans veronderstellen zij ten onrechte dat de kennis van leken slechts in omvang maar niet in aard verschilt van die van lokale inheemse genezers. Bestudering van de inzichten van genezers werpt dan ook licht op lekenkennis. Door expliciet aandacht te schenken aan de individuele patiënt, blijkt uit deze studie echter dat lekenkennis over huidziekten sterk afwijkt van die van lokale specialisten. Individuele kennis van achttien verschillende huidziekten blijkt voortdurend te worden verworven en bijgesteld op grond van sociale interacties. Dit gegeven werkt de auteur uit tot een evaluatie van bestaande theoretische modellen over Thais sociaal gedrag.

32 Ruyten, Michèle C. M.

Dua anak cukup (Two children [are] enough). An evaluation study of the National Family Planning Program in Indonesia. 26 pp. (exclusief bijlage).

1995 Faculteit der Gezondheidswetenschappen, Afstudeerrichting Beleid en Beheer in de Gezondheidszorg, RUL, Maastricht.

Samen met S.T.E. Pothof werd van maart tot augustus 1994 family planning onderzocht op Sumatra, Java en Lombok. M.b.v. vragenlijsten werden in elke regio vijftig vrouwen, die hun vruchtbare jaren doormaakten, benaderd over hun kennis van en houding tegenover het nationale geboortebeperkingsprogramma en hun praktijken op het terrein van family planning. Resultaten waren ondermeer: gewenste en werkelijke leeftijd van huwelijksluiting en eerste moederschap bleken elkaar nauwelijks te ontlopen; het gemiddeld aantal voorbehoedsmiddelen dat de vrouwen kenden, was vijf (waarbij meer dan tweederde van de acceptoren de beslissing nam met hun echtgenoot); IUD werd het meest gebruikt; het gewenste geboorte-interval is vier jaar; en, het aantal kinderen dat zij wensten en ook werkelijk hadden, bleek niet af te wijken van de regeringsnorm van twee kinderen (echter, de vrouwen kunnen later nog kinderen krijgen en 15% was niet-acceptor). Er kwamen regionale verschillen aan het licht die samenhangen met sociaal-economische omstandigheden en verschillen in de duur van de introductie van het family planning programma.

33 Schilperoord, Marian

Kinderen van de Himalaya. Een studie naar de zorg voor moeders en kinderen bij de Matwali Chettri in Noordwest Nepal. 100 pp.

1995 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Deze studie bevat gegevens die van augustus tot december 1994 zijn verzameld in Humla in het Noordwesten van Nepal. Het richt zich op de gezondheid van moeders en kinderen en traditionele ideeën en zorgpraktijken daaromtrent gedurende de zwangerschap, bevalling en de eerste kinderjaren. Er worden aanbevelingen gegeven op beleidsniveau en voor de uitvoerende diensten van overheid en ontwikkelingsorganisaties in het gebied. Het uitgangspunt van de studie is dat een gezondheidsprogramma alleen succesvol kan zijn als de toekomstige gebruikers bij haar opzet betrokken worden als blijk van respect voor lokale ideeën en gewoonten.

34 Schipper, Rosi

Empowerment in a limited way. Een onderzoek naar empowerment van vrouwen binnen inkomensgenererende vrouwenorganisaties in de slums van Bombay. 143 pp.

1996 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

In deze scriptie komen vrouwen aan het woord die de doelgroep zijn van organisaties op het terrein van inkomensgenererende activiteiten in de slums van Bombay. Economische afhankelijkheid wordt gezien als de eerste stap naar *empowerment*, verbetering van de positie van mensen, in dit geval vrouwen. Voor de onderzochte vrouwen blijkt echter dat het verdienen van een eigen inkomen in hun specifieke omstandigheden nauwelijks leidt tot *empowerment*. Het nastreven ervan heeft geen prioriteit in hun voortdurend gevecht tegen honger en armoede binnen een complex geheel van afhankelijkheden (met name, familie-verhoudingen). *Empowerment* en autonomie hebben nog geen betekenis in de bestaande culturele context. Deze 'universele' begrippen dienen dan ook aangepast te worden aan de culturele context als ze dienstbaar willen zijn in projectformuleringen.

35 Sengers, Gerda

Geboorterituelen en -gebruiken in Egypte. 89 pp.

1994 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Door middel van participerende observatie bij en diepte-interviews met een heterogene groep Caireense vrouwen, inventariseert de auteur bovennatuurlijke verklaringen voor problemen tijdens zwangerschap, bevalling en post-partum periode. Het boze oog, demonen en bestraffing van taboeschending staan hierbij centraal. De scriptie behandelt verder lokaal preventief en curatief ingrijpen. Zij bevat tenslotte historische gegevens over lokale percepties en bespreekt de etnografische literatuur op dat terrein.

36 Siefkin, Catrin

Pre-Islamic spirit world, adat and ascetisms in Java: study into remnants of pre-Islamic religious domains with special attention for the Baduy in West Java. 74 pp.

1993 CA/NWS, VU, Amsterdam.

37 Verbeek, Hans

Het kind van de rekening: de migratie van Sri-Lankaanse moeders naar het Midden-Oosten en de effecten daarvan op hun achterblijvende kinderen. 75 pp.

1995 CA/NWS, VU, Amsterdam.

38 Verkade, Maria Mariete

Verstandelijk gehandicapten in Midden-Java: een onderzoek naar de opvattingen over en houding ten opzichte van verstandelijk gehandicapten. 98 pp.

1996 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Het onderzoek (participerende observatie en semi-gestructureerde interviews) vond van september tot december 1994 plaats in Salatiga. De probleemstelling luidde: welke opvattingen bestaan er over verstande-

lijk gehandicapten in Midden-Java en wat is de houding van de familie en de gemeenschap ten aanzien van hen? Belangrijke conclusies zijn: de verstandelijk gehandicapte wordt niet schuldig bevonden aan het eigen gebrek; naast een biomedische reden voor het ontstaan ervan, voeren nagenoeg alle informanten ook sociale (ouderlijk gedrag) of bovennatuurlijke oorzaken aan; mensen van het platteland zijn eerder geneigd om een verstandelijk handicap bovennatuurlijk te verklaren; ouders met een lage economische levensstandaard hebben meer moeite met het handicap van een kind dan zij met een hoge standaard (meer schaamte; minder kennis van en toegang tot therapeutische opties). Over het algemeen worden verstandelijk gehandicapten, die in het ouderlijk huis of in een tehuis wonen, geaccepteerd door familie en samenleving. Men bejegent hen niet bij voorbaat negatief.

39 Vloeberghs, Erick

De tijd zal het zeggen. De positie van oudere mannen op een Moluks eilandje. 128 pp.

1992 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Door middel van participerende observatie en vraaggesprekken, werden een Christelijk en een Islamitisch dorp op hetzelfde Molukse eiland met elkaar vergeleken. Ondanks verschillen op het gebied van religie, dorpsrecht, geschiedenis en economie, kwamen beide gemeenschappen overeen wat betreft positie van ouderen en beschikbare traditionele zorgvoorzieningen. De auteur plaatst de onderzoeksgegevens in het kader van het lichaam als sociale entiteit. Leeftijd is daarin zowel product als produceent van betekenissen.

40 Yan, Aurelius

Pengobatan tradisional di Siberut: sejarah hidup dari seorang kerei (Traditional medicine on Siberut: the life-history of a local healer). 96 pp.

1994 CA/NWS, VU, Amsterdam.

41 Zorge, Ruth van

Women's health risks and sexuality. A study on how women in a poor urban community in Metro Manila perceive and assess their health risks of sexuality, and the way they deal with these risks. 126 pp.

1996 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Voor deze scriptie werd onderzoek gedaan in Tondo Manila, Filippijnen, van oktober 1995 tot maart 1996. Ideeën van vrouwen over seksualiteit, en gezondheidsrisico's van deze concepten, worden beschreven. Aan de orde komen ook percepties van bijeffecten van voorbehoedsmiddelen, gevaren van abortus, zwangerschap en bevalling, en seksueel overdraagbare aandoeningen. Veelal worden deze zaken afzonderlijk onderzocht terwijl gedrag ter preventie van het ene aspect, risicovol gedrag ten aanzien van andere aspecten kan vergroten. Om te begrijpen hoe vrouwen met gezondheidsrisico's omgaan, is onderzocht hoe ze deze inschatten en proberen te ontkrachten.

Latijns-Amerika

42 Beek, Petra van

Traditionele gezondheidszorg: fundament en knelpunt van een primair gezondheidszorgproject. Een onderzoek over de verschillende organisatieniveaus van een gezondheidszorgproject op de Altoplano van Bolivia. 74 pp.

1994 CA/NWS, VU, Amsterdam.

43 Bruyn, Maria de

"They say some people have good hands". How patients choose treatments for illness in Iquique, Chile. 161 pp.

1987 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Deze scriptie heeft als probleemstelling: "Hoe en waarom kiezen patiënten uit het aanbod van de populaire, folk en professionele sector?" Na een beschrijving van het pluralistische medisch systeem in Noord-Chili en lokale ziekteclassificaties, wordt het keuzegedrag van patiënten geanalyseerd. Daarna wordt het belang bezien van theoretische oriëntaties die het veldwerk stuurden (Kleinman, Coreil, Mathews). Onderzoeksmethodologie en interviewvragen vindt men in bijlagen.

44 Ewijk, Mirjam van

Bad blood. The perception of anaemia among women in Pottersville, Dominica (West Indies). 80 pp.

1991 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Wat bedoelen Dominicaanse moeders met de 'emic' ziektecategorie *bad blood*? Van augustus 1990 tot en met juli 1991 werd hiernaar onderzoek gedaan bij vijftientig moeders in de hoofdstad Roseau. Het leven van enkele aneinische vrouwen wordt beschreven waarbij de sociaal-culturele context van het tekort centraal staat. Deze gevalsbeschrijvingen verduidelijken hoe biomedische informatie wordt gefilterd door lokale ziektepercepties. *Bad blood* heeft voor arme Dominicaanse vrouwen speciale betekenissen tegen de achtergrond van hun levensloop en dagelijkse strijd om het bestaan.

45 Graaf, Miriam de

Hij wil seks, zij wil liefde: het machismo en veiliger heteroseks in Honduras. 105 pp.

1997 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Met medestudente Martine Wijnen, deed de auteur van augustus 1994 tot februari 1995 onderzoek naar *machismo*, een genderspecifieke cultus in Honduras, bij studenten van de CURN Universiteit in San Pedro Sula (d.m.v. participerende observatie, schriftelijke hypothetische vragen, diepte-interviews en discussiegroepen). *Machismo* bleek te dienen als vlottend en vanzelfsprekend excuus voor risicovol seksueel gedrag: de eigen verantwoordelijkheid voor AIDS-preventie werd zo afgeschoven terwijl ambtenaren het falen van hun AIDS-campagnes eraan toeschreven. AIDS-preventie dient zich daarom ook te richten op de cultus als zodanig.

46 Haak, Wilma van den*

Passen Maria's op? Seksuele relaties en risico's op HIV-transmissie onder Curaçaosche vrouwen. 64 pp.

1996 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

47 Janszen, Erica & Wieke Laning

Injection practices in an Andes-community in Ecuador.

1992 Sociale Geneeskunde, VU, Amsterdam.

This research assesses the popularization of pharmaceuticals and the use of injections among female clients of legal and illegal health personnel in a community in the Ecnadorian Andes. The research includes a case study of an injection doctor who applies the syringe against biomedical reason. Injections seem to be popular among patients because their expensiveness promises efficacy while doctors believe that they proffer professional prestige.

48 Jedeloo, Susan

Mainstreaming disabled children. Community-based rehabilitation in Guyana. 106 pp.

1995 Bewegingswetenschappen & Gezondheidsvoorlichting, Gezondheidswetenschappen, RUL, Maastricht.

Van oktober 1994 tot januari 1995 werd in Essequibo-Coast, Guyana, onderzoek gedaan naar 'community-based rehabilitation' (CBR) dat de integratie en revalidatie van gehandicapten binnen de eigen gemeenschap beoogt. Leraren kunnen belangrijke actoren in CBR zijn vanwege hun ervaring met geïntegreerd onderwijs dat identieke principes van incorporatie en participatie huldigt. De houding van stafleden van kleuter-, basis- en middelbare scholen ten aanzien van gehandicapten en hun integratie in het reguliere onderwijs, werd benaderd met een gestructureerde vragenlijst. De groep van kleuterleiders werd gesplitst in beroepskrachten en vrijwilligers waarbij de laatsten positiever bleken te staan tegenover CBR.

49 Mensinga, Marjan

"Ik geloof er niet in maar het bestaat wel": een discrepantie tussen de Westerse psychiatrische visie en de volksreligie bij hulpverleners in de Dr R.D. Caprileskliniek op Curaçao. 50 pp.

1994 CA/NWS, VU, Amsterdam.

50 Oliemeulen, Lisette

AIDS besproken: beeldvorming rondom seksualiteit en AIDS onder vrouwen in Rio de Janeiro. 66 pp.

1995 Culture en Sociale Antropologie, KUN, Nijmegen.

Dit onderzoek, uitgevoerd van oktober 1993 tot en met april 1994, is gericht op het effect van AIDS-voorlichting op jonge vrouwen uit de middenklasse in Rio de Janeiro. De gebruikte onderzoeksmethoden variëerden van participerende observatie en gestructureerde interviews tot literatuurstudie en het analyseren van

statistieken. AIDS-voorlichting kan profiteren van een bepaling van de identiteit die vrouwen zich aanmeten of aangemeten krijgen. *Carioca's* (inwoners van Rio de Janeiro) bleken een 'dualistisch' zelfbeeld te hebben: de vrouwen beaamden het beeld dat *Carioca's* zich seksueel vrij gedragen, maar tegelijkertijd deden zij er zelf niet aan mee.

51 Reinders, Marileen*

Bitter-Zoet: een verhandeling over de Warao in Guyana. 52 pp.

1993 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

De auteur zoekt in de literatuur verklaringen voor het gebruik van medicinale planten door de Warao Indianen. Welke relatie hebben de Warao met de plantenwereld, welke rol speelt de dichotomie bitter-zoet, wat is het belang van het getal negen en welke rol speelt *obeuh*?

52 Reinders, Marileen*

Medicinal plants and their uses and the ideas about illness and healing among the Warao of Guyana. 261 pp.

1993 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Dit onderzoeksverslag bestaat uit drie delen. In het eerste deel wordt beschreven hoe de Aarawak Indianen in Guyana leven, planten medicinaal gebruiken en opvattingen hebben over ziekte en genezing die dit gebruik ondersteunen. De Aarawakse benadering wordt daarna vergeleken met de concepten en praktijken van kustbewoners als Creolen en Indiërs. Het derde deel bevat een lijst van ongeveer 170 medicinale planten die door de Warao worden gebruikt en een korte lijst van medicinale planten van de Arawak. Bereidingswijze, gebruik, toediening, benaming – zowel Latijns als inheems – en omgeving van de plant komen alle uitvoerig aan bod.

53 Vegter, Immelie*

De sociale positie van kinderen met hersenbeschadiging in de invasiewijk La Paz, Bolivia. 110 pp.

1994 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

De scriptie doet verslag van een kwalitatief onderzoek naar de leefomstandigheden van kinderen met hersenbeschadiging in een krottenwijk in La Paz, Bolivia. Omdat meisjes vaak op jonge leeftijd een kind krijgen en het aan medische begeleiding ontbreekt, komt hersenbeschadiging relatief veel voor. Armoede en ongeletterdheid zijn er de oorzaak van dat veel kinderen met hersenafwijkingen worden verwaarloosd en opgesloten.

54 Veltmeijer, Hans

Een ziekte voor God, arts en medicijn. Longontstekingen, therapiekeuze en de context van gezondheid in een favela in Rio de Janeiro. 121 pp.

1995 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Wereldwijd zijn acute respiratoire infecties (ARI's) een hoofdoorzaak van morbiditeit en mortaliteit bij kinderen jonger dan vijf jaar. Deze scriptie is gebaseerd op een onderzoek van vijf maanden in een sloppenwijk van Rio de Janeiro naar therapiemotivatatie en -keuze bij longontstekingen van deze kinderen. De gegevens

zijn verzameld d.m.v. interviews met – en participerende observatie bij – gezinnen thuis, alsmede door interviews met artsen en gebedsgenezers en observatie tijdens behandelingen in de gezondheidspost, het ziekenhuis, bij gebedsgenezers en tijdens kerkdiensten. In eerste instantie blijkt het type ziekteverklaring de therapiekeuze te bepalen. Longontsteking werd vrijwel altijd gezien als een 'natuurlijke' ziekte, zowel door God, arts en/of medicijn te genezen, en nauwelijks als een 'spirituele' of 'volksziekte' waarvoor hulp moet worden gezocht bij een gebedsgenezeres of, in toenemende mate, een (pentecostale) genezingskerk. Als de conditie van het kind met longontsteking zich echter verergert, dan vervangen pragmatisme en financiële overwegingen nog meer de cultureel gekleurde percepties en snelt eenieder naar de relatief goedkope, reguliere arts.

55 Woortman, Astrid*

Geneesmiddelen en prestige: culturele aspecten van medicijngebruik op Jamaica. 114 pp.

1996 CA/SNWS, UvA. Amsterdam.

Op welke wijze en waarom nemen Jamaicanen ideeën over van de professionele medische sector?. Het onderzoek richtte zich vooral op het gebruik van farmaceutische geneesmiddelen en werd van februari tot mei 1995 uitgevoerd in Port Antonio en de Rio Grande Valley. Door opname in het proces van globalisering gebruiken Jamaicanen deze geneesmiddelen steeds meer als *primary resources* om toegang te krijgen tot *secondary resources* als status en prestige.

Europa

56 Bakkers, Akki G.A.M.

Cultuur in de hulpverlening aan migranten: belemmering of verrijking? Hulpverleners en hun houding t.a.v. taal- en cultuurverschillen in de hulpverlening aan migranten. 83 pp.

1995 Etnische Studies en Minderheidsvraagstukken, CA/NWS, VU, Amsterdam.

Het eerste deel van de scriptie rapporteert over een (stage)onderzoek van september 1991 tot maart 1992 naar de ervaringen van hulpverleners bij het project *Migrantenvrouwen* in Amsterdam Oud-West. Het tweede deel heeft als probleemstellingen: wat kan er op basis van literatuur en de ervaringen in Oud-West gezegd worden over de wijze waarop er in de hulpverlening aan migranten wordt omgegaan met taal- en cultuurverschillen?; en, waarom bereikt de ene hulpverlener de migranten wel en de ander niet? Er blijkt een groot verschil te bestaan tussen enerzijds hulpverleners die sterk de nadruk leggen op problemen als gevolg van taal- en cultuurverschillen en anderzijds hulpverleners die een open houding hebben, verschillen relativeren en kritisch kijken naar de eigen waarden en normen. De hulpverlening aan migranten verloopt bij de laatsten beter dan bij de eersten.

57 Blaak, Mirjam*

Bemiddelaars tussen culturen: een oriënterend onderzoek naar hulpverlening aan Chinezen in Nederland. 98 pp.

1996 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

In deze scriptie wordt aan de hand van gesprekken met personen van Chinese afkomst en hulpverleners beschreven hoe Chinezen in Nederland omgaan met ernstige problemen. Alhoewel Chinezen niet snel hulp vragen aan buitenstaanders, doen enkelen toch een beroep op het Chinees maatschappelijk werk in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Een nog kleiner aantal Chinezen komt vervolgens terecht bij de Nederlandse (d.w.z. algemene) hulpverlening zoals de RIAGG. Ervaringen van maatschappelijk werkers en RIAGG-hulpverleners met een Chinese clientèle, werden vergeleken met literatuur over hulpverlening aan andere allochtonen. Wezenlijke verschillen bleken er niet te bestaan. Alhoewel een specifieke deskundigheid niet een eerste vereiste is voor hulpverlening aan Chinezen, kan het wel bijdragen aan een goede start en een beter verloop van de hulpverlening.

58 Bommel, Inge van

Maternal and Child Health in the area Agios Vassilios, Crete. A descriptive inquiry into the beliefs and practices of young mothers and pregnant women regarding child care. 60 pp.

1993 Culturele Antropologie, RUL, Leiden.

Deze studie is een beschrijvend en inventariserend onderzoek van Kretenzer opvattingen en praktijken met betrekking tot moeder- en kindzorg. Haar resultaten werden gebruikt om meer inzicht te krijgen in het preventieve en curatieve gedrag van jonge vrouwen en de rol die het gezondheidscentrum te Spili daarin speelde.

59 Brink, Gertrude van den

'Je moet niet stoormaken jouw dokter'. Somalische vluchtelingen in de Nederlandse gezondheidszorg. 70 pp.

1996 Verzorging en Beleid, Sociologie, UvA, Amsterdam.

60 Bruyn, Maria de

Minderheid binnen een minderheid. Lichamelijk gehandicapten uit de etnische minderheden. 134 pp.

1988 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Dit onderzoek werd uitgevoerd op verzoek van de afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg van de Gemeente Amsterdam. De doelstelling was driedelig: a) bestudering van de literatuur over lichamelijk gehandicapten uit etnische minderheden, b) beschrijving van de positie van deze groep in Amsterdam, en c) formulering van vervolgonderzoek. Na een verkenning van opvattingen over en opvang van gehandicapten uit de etnische minderheden, wordt ingegaan op oorzaken, onderkenning en behandeling van de aandoeningen. Bovendien wordt gezien hoe de stand van zaken is bij gehandicapte allochtonen wat betreft huisvesting, onderwijs, arbeid, vrijetijdsbesteding, maatschappelijke hulpverlening en belangenbehartiging.

61 Eijk, Angelina D. van

Cultuur en coping. De waarde van cultureel gevormde afweermechanismen. 49 pp.

1994 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Op basis van literatuuronderzoek richt deze scriptie zich op de volgende vragen: wat is de invloed van cultuur op de keuze en het gebruik van afweermechanismen bij psychische problemen (cq. copingmechanismen); welke soorten afweermechanismen zijn er in Westerse en niet-Westerse samenlevingen; hoe effectief zijn ze; en, welke rol spelen zij heden ten dage? Leden van Westerse samenlevingen blijken de voorkeur te geven aan andere afweermechanismen dan leden van niet-Westerse samenlevingen (controle en distantiëring versus beleving en uiting van emoties in bijv. rituelen). De auteur pleit voor een herintroductie van rituele catharsis in de Westerse samenleving.

62 Eijk, Angelina D. van

Eigenwaarde en depressie: cultureel bepaald? 51 pp.

1994 Culturele Antropologie & Klinische Psychologie, RUU, Utrecht.

Verslag van een onderzoek dat in 1993 m.b.v. diepte-interviews en vragenlijsten plaatsvond in Utrecht en Rome naar de culturele invulling van gevoel voor eigenwaarde in relatie tot kans op depressie. Italianen zien eigenwaarde in het licht van sociale vaardigheden, familieprestige, sociale afhankelijkheid (conformisme) en uiterlijk terwijl Nederlanders zelfrespect koppelen aan prestatie en zelfstandigheid. Daarom werd er bij Italianen een sterker verband gevonden tussen uiterlijk en depressie dan bij Nederlanders. Nederlanders die over weinig sociale vaardigheden meenden te beschikken, hebben bij competitiedruk meer risico op depressie dan zij die hun sociale vaardigheden hoger waardeerden. Het verslag besluit met een evaluatie van de gevolgte methodologie.

63 Geijtenbeek, Ancha F.M.*

Effecten van ziekenhuisopname op het sociale netwerk van de chronische patiënt. 54 pp.

1996 Gezondheidswetenschappen, RUL, Maastricht.

De vraagstelling van dit exploratieve onderzoek luidt: heeft een ziekenhuisopname gevolgen voor de wijze waarop een chronisch zieke patiënt thuis verder verpleegd zal worden (mate van zelfhulp, relatieve bijdrage van formele versus informele verzorgers)? Zevencntwintig chronisch zieke patiënten werden hierover geïnterviewd vóór en ná opname in het Flevoziekenhuis te Almere. Na hospitalisering is meestal een zwaardere zorg nodig waarvoor de patiënt zelf en/of informele zorgverleners niet toegerust zijn. De zorg wordt dan geformaliseerd. Mogelijk kan dit ongunstige gevolg worden beperkt als het verpleegkundig personeel tijdens de opname met de naasten van de patiënt anticipeert op de te verwachten thuissituatie.

64 Groot, Pieter de

Concurrentie tussen drugshulpverleners in Amsterdam. 75 pp.

1996 Sociologie, UvA, Amsterdam.

De Amsterdamse drugshulpverlening kent drie geledingen: de klassieke verslavingszorg, de openbare (geestelijke) gezondheidszorg en de alternatieve drugshulpverlening (tegenwoordig de maatschappelijk georiënteerde verslavingszorg). De centrale vraag van deze studie is: hoe zijn de voortdurende wisselingen in machtspositie van de verschillende geledingen in de Amsterdamse drugshulpverlening te verklaren? Bij haar beantwoording is vooral gebruik gemaakt van Howard Becker's sociologie van het afwijkend gedrag. De auteur doet mede verslag op basis van zijn langdurige werkzaamheid in de drugshulpverlening, momenteel als hoofd van het harddrugsteam in Amsterdam-Zuidoost van de Stichting Streetcornerwork.

65 Haster, Monique*

Bittere kruiden of makkelijke pillen? De invloed van cultuur op de keuze voor een traditionele Chinese genezer. 105 pp.

1997 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Deze scriptie doet verslag van een oriënterend onderzoek naar het gebruik van traditionele Chinese geneeswijzen door Chinezen in Nederland. Wanneer kiezen zij bij ziekte voor een traditionele Chinese genezer? Wat is daarbij de invloed van cultuur en taal? Aan de hand van observaties, interviews en vragenlijsten wordt beschreven wie de cliëntèle zijn van traditionele Chinese geneeskundige praktijken, welke gezondheidsklachten men presenteert en welke plaats deze bezoeken hebben in het gehele medische hulpzoekgedrag van Chinezen in Nederland. Het blijkt dat zij bij ziekte doorgaans niet in eerste instantie voor een Chinese genezer kiezen maar voor de Nederlandse huisarts. Pas in tweede instantie, bij het zoeken naar alternatieven, spelen cultuur en taal een rol bij hun keuze voor de Chinese genezer.

66 Iersel, J.A.M. van

Jomanda: kruis of munt? Een antropologische verkenning van de omstandigheden waarbinnen de handelingen van bezoekers aan de 'special healing'-bijeenkomsten plaatsvinden en de betekenis die aan de handelingen worden toegekend. 124 pp.

1995 CA/NWS, VU, Amsterdam.

67 Kygnée, Marleen

De psychosociale aanpassing na een harttransplantatie: een retrospectief onderzoek. 144 pp.

1993 Medisch-sociale wetenschappen, Brussel.

Deze studie beschrijft de resultaten van een onderzoek naar de psychosociale aanpassing na een harttransplantatie van patiënten die in de periode 1982-1992 een ruilhart kregen in het Erasmusziekenhuis. Via retrospectief onderzoek werd nagegaan hoe zij, na minstens zes maanden na de transplantatie, de draad weer hebben opgepakt in zeven verschillende domeinen: gezondheidsoriëntatie, beroepsleven, huishoudelijke taken, seksuele relatie, familiale verhoudingen, vrijetijdsactiviteiten en emotionele problemen. De *Psychosocial Adjustment to Illness Scale*-vragenlijst werd ingevuld door 56 personen van beiderlei kunne. De duur van de postoperatieve periode correleert niet significant aan het niveau van psychosociale aanpassing. De leeftijd blijkt van invloed te zijn op het emotionele domein: oudere patiënten voelen zich significant beter aangepast. De algemene conclusie is dat de meeste respondenten, die slechts een gering aantal lichamelijke en geestelijke klachten rapporteerden, zich goed aangepast voelen na de transplantatie.

68 Ledeboer, Victor

Kwaliteit & beeld. 171 pp.

1997 Verzorging & Beleid, Sociologie, UvA, Amsterdam.

Over 'kwaliteit van zorg' bestaan andere denkbeelden op verschillende beleidsniveaus (opstellers, uitvoerders en gebruikers). In deze scriptie staan deze denkbeelden in de klinische psychotherapie centraal. Uit het onderzoek blijkt dat beleidsmakers een andere inhoud en interpretatie geven aan kwaliteit van zorgbeleid dan therapeuten en cliënten. Over deze verschillende denkbeelden bestaat geen onderlinge afstemming waardoor kwaliteit van zorg-beleid op de verschillende niveaus een eigen leven gaat leiden.

69 Marrewijk, Lia van

Narahati danwel een depressie: klachten van depressieve aard bij Iraniers in Nederland. 66 pp.

1997 CA/NWS, VU, Amsterdam.

70 Ouden, Ellen den

Aicha Qandisha in Amsterdam: traditionele geneeswijzen bij psychosociale problematiek onder Marokkanen van het WAO-komitee. 103 pp.

1996 Religieuze en Symbolische Antropologie, CA/NWS, VU, Amsterdam.

71 Schoon, J.C.M.

Strijd om de ooievaar: cultuur, politiek en fertiliteit in Transsylvanië, Roemenië. 79 pp.

1994 CA/NWS, VU, Amsterdam.

72 Slotboom, Boukje

Een wankel houvast: het perspectief van ouderen op geneesmiddelengebruik. 93 pp.

1997 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

De gegevens voor deze scriptie zijn verkregen in diepte-interviews met personen van 65 jaar en ouder in drie zorgcentra en aanleunwoningen in Amsterdam. Het onderzoek vond plaats van september 1995 tot en met februari 1996. In de loop van het onderzoek verbreedde de vraagstelling 'Wat betekenen medicijnen voor oudere mensen?' zich van dit medicijngebruik naar de gevolgen van ouder worden en de rol van medicijnen hierin. Voor de oudere kan het moeten aanvaarden van hulp zonder iets terug te kunnen doen, als een emotionele druk ervaren worden, ook al wordt er voor betaald. Medicijngebruik kan gezien worden als een symbool dat de overgang vergemakkelijkt van zelfstandigheid naar het minder controleren van situaties in het leven. Symbolen zijn echter altijd ambigu. Enerzijds slijkt men medicijnen niet van harte, anderzijds leveren zij een psychisch houvast. Binnen het proces van succesvol ouder worden, kan een medicijn als een ritueel hulpmiddel gezien worden.

73 Sneller, Marlies

Fysiotherapie met Turkse en Marokkaanse patiënten: een analyse van de problemen die zich voordoen in de fysiotherapiepraktijk tussen Nederlandse fysiotherapeuten en Turkse en Marokkaanse patiënten. 64 pp.

1995 CA/NWS, VU, Amsterdam.

74 Tamboer, Tjebbe

Van individuele ontstemming tot stemhamer voor het collectief. Een strategische beschouwing van de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

1995 Arbeid en Organisatie, Sociologie, Erasmus Universiteit, Rotterdam.

Dit onderzoek is een kwalitatieve gevalsstudie op basis van tijdschriften-analyse en diepte-interviews met sleutelinformanten in Rotterdam en Den Haag. De probleemstelling luidde: hoe legitimeert de medische professie haar bevoorrechte positie in een situatie van toenemende belangstelling voor alternatieve geneeskunde? Reguliere artsen willen zich duidelijk onderscheiden van alternatieve artsen en genezers. Uit een analyse van het werk van de Vereniging tegen Kwakzalverij blijkt dat de medische professie zich daarbij legitimeert met drie typen argumentatie. De praktijken van reguliere artsen zijn gefundeerd in wetenschappelijke kennis (1) en vormen betrouwbare dienstverlening (2), terwijl alternatieve praktijken schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid (3). Dat dit legitimeringsoffensief niet alle patiënten overtuigt, blijkt uit de huidige populariteit van alternatieve geneeswijzen. De verklaring van dit fenomeen wordt gezocht in het specifieke, sociaal-cultureel bepaalde verwachtingspatroon van leken dat volgens gevestigde medici irrationeel is.

75 Tichelman, Pauline*

'The devil is going to be blown away'. De beleving van ziekte, gezondheid en genezing door gelovigen in een Ghanese pinkstergemeente te Amsterdam-Zuidoost. 68 pp.

1995 CA/NWS, VU, Amsterdam.

Deze scriptie bouwt voort op een verkennend onderzoek naar de beleving van ziekte, gezondheid en genezing door leden van de *Church of Pentecost*, een pinkstergemeente in Amsterdam-Zuidoost die voornamelijk door

Ghanezen wordt bezocht. Doelstelling van het onderzoek was na te gaan in hoeverre de beleving van ziekte, gezondheid en genezing beïnvloed wordt door enerzijds de politiek-economische context waarin de Ghanese gelovigen leven en anderzijds de religieuze en Ghanese – traditionele – ideeën en voorstellingen van de gelovigen omtrent ziekte, gezondheid en genezing. Materiaal werd verzameld door middel van participerende observatie, interviews en analyse van door de kerk uitgegeven publicaties en geschriften. De auteur laat zien dat de Ghanese gelovigen ziekte, gezondheid en genezing in verband brengen met hun (slechte en onzekere) sociale positie in de Nederlandse samenleving. Hierbij maakt men gebruik van Ghanese en religieuze voorstellingen omtrent ziekte, gezondheid en genezing.

76 Weert, Julia van & Ike Westland

De verlossing nabij. Een onderzoek naar het tot stand komen van medisch handelen op de afdeling verloskunde van algemene ziekenhuizen. 136 pp.

1996 Sociologie, UvA, Amsterdam.

Samen met Ike Westland, liep de onderzoeker in 1996 enkele weken mee op de afdeling verloskunde van twee algemene ziekenhuizen. Geïnspireerd op de theorie van Marc Berg, werd medisch handelen beschouwd als gesitueerd, ad hoc handelen waarbij meerdere elementen (medisch-inhoudelijke zaken, organisatorische aspecten, de wil van de patiënt, etc.) een rol spelen. Geconcludeerd wordt dat Berg's theorie aangevuld kan worden met het fenomeen van de etikettering van de patiënt. Deze gestandaardiseerde patiëntbeelden maken onderdeel uit van de processen waarmee het medisch personeel haar handelen legitimeert. Patiënten horen een rol te krijgen bij het samenstellen van hun dossier en de overdracht van hun geval onder staf.

77 Wind, Gitta

De verpleegkundige-patiënt relatie op een hematologische oncologie afdeling in Nederland. Een studie naar de sociale interactie tussen verpleegkundigen en patiënten. 95 pp.

1996 Culturele en Sociale Antropologie, KUN, Nijmegen.

Op basis van veldwerk (participerende observatie, semi-gestructureerde interviews en schriftelijke bronnen) beschrijft de auteur de sociale interactie tussen verpleegkundigen en patiënten, hoe beide partijen de relatie beleven en hoe de machtsverhoudingen zijn. Beide partijen (h)erkennen een ongelijke relatie waar de verpleegkundige theorie een gelijke samenwerkingsrelatie poneert. Patiënten zijn afhankelijk van de verpleegkundige zorg en van de manier waarop de individuele verpleegkundige wenst om te gaan met de zorgbehoeften van een bepaalde patiënt. Beide partijen aarzelen om psychische en sociale problemen van de patiënt aan te kaarten en nemen een afwachende houding aan ten opzichte van elkaar waardoor de relatie minder persoonlijk wordt. De auteur toont dat beide partijen verschillende strategieën gebruiken bij het omgaan met de moeilijke balans tussen betrokkenheid en distantie.

Algemeen

78 Boekestein, Diana

Vluchtelingenkinderen naar school: een scriptie over het belang van school voor vluchtelingenkinderen. 80 pp.

1995 Etnische Studies & Minderheidsvraagstukken, CA/NWS, VU, Amsterdam.

79 Dallinga, Alice

Trauma, cultuur en coping bij kinderen in en uit oorlogssituaties.

1996 Culturele Antropologie, RUU, Utrecht.

Het gaat hier om een literatuuronderzoek gericht op de vragen: welke rol speelt de factor cultuur in de beleving, betekenisgeving en omgang met schokkende en traumatische gebeurtenissen bij kinderen in en uit oorlogssituaties en hoe kan dit op adequate wijze worden verwerkt in de hulpverlening aan deze kinderen?

80 Mourik, Ruth van*

Mechanical Being. Thoughts of scientists at the Massachusetts Institute of Technology on the relation between technology and being human. 96 pp.

1996 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

Het onderzoek vond plaats in maart en april 1996 aan het MIT (Cambridge, USA). Het richtte zich op de invloed van concepten van wetenschappers (m.b.t. het lichaam, gender, de geest, religie, het leven, de dood en het menszijn in het algemeen) op het ontwikkelen van technologieën die lichaamsfuncties nabootsen, vervangen of verbeteren. Conclusies zijn dat a) technologische ontwikkeling beïnvloed wordt door de sociale context van de ingenieurs en b) dat hun concepten over de relatie lichaam-geest van invloed zijn op de wijze waarop zij kunstmatige intelligentie ontwikkelen.

81 Oostlander, Wendy

Vrouwenbesnijdenis: een levende traditie. Verwestering en de veranderende waardering van clitoridectomie. 87 pp.

1996 CA/NWS, VU, Amsterdam.

82 Poelgeest, Franka van

Prozac: vice or virtue? An analysis of the anti-depressant's meaningful implications in contemporary Western professional and popular cultures. 107 pp.

1997 CA/SNWS, UvA, Amsterdam.

De auteur analyseert de betekenissen van het antidepressivum Prozac en probeert te begrijpen waarom juist dit specifieke medicijn deze connotaties kreeg. Zij ziet cultuur als het geheel van rationaliteiten dat relevant is voor (niet-)professionele groepen in de samenleving. Deze rationaliteiten bepalen welke metaforen in de

populaire media door verschillende partijen (patiënten, artsen, therapeuten, omstanders) met Prozac worden verbonden. In de scriptie wordt aandacht geschonken aan de constructie van Prozac's betekenissen in deze populaire media, de rol van biomedische autoriteit daarin en implicaties van de speciale status van depressie als ziekte.

83 Rinsema, T.J.*

Cultuur en geneesmiddelengebruik. 57 pp.

1994 Cultuurwetenschappen, Open Universiteit.

Het onderzoek tracht de relatie tussen cultuur en geneesmiddelengebruik te verduidelijken. Aan de hand van het systemische cultuurmodel van Clarke blijkt het mogelijk deze relatie te onderzoeken.

84 Tempel, Corine

De macht der gewoonte: een literatuurstudie naar de invloed van cultuur op psychische hulpverlening aan migranten. 88 pp.

1993 CA/NWS, VU, Amsterdam.

85 Weert, Irma van

Organisatiecultuur en stress: een onderzoek naar de relatie tussen organisatiecultuur en stress gezien vanuit de psychologie en de antropologie. 65 pp.

1996 CA/NWS, VU, Amsterdam.

86 Zijl, Hans van*

Acceptatie van immunisatie: een literatuurverkenning van sociale en culturele factoren. 61 pp.

1993 CA/NWS, VU, Amsterdam.

Auteursregister

A

Asbroek, Guus ten 01

B

Bakkers, Akki G.A.M. 56

Beek, Petra van 42

Biesbrouck, Martine 02

Blaak, Mirjam 57

Bode, Maarten 23

Boekestein, Diana 78

Boer, Jan de 03, 04

Boer, Sandra 04a

Bommel, Inge van 05, 58

Brink, Gertrude van den 59

Bruyn, Maria de 43, 60

D

Dallinga, Alice 06, 79

Doomernik, Remi 07

E

Eijk, Angelina D. van 61, 62

Ewijk, Mirjam van 44

G

Galesloot, Bianca 24

Geijtenbeek, Ancha F.M. 63

Gerrits, Trudie 08

Graaf, Miriam de 45

Groot, Pieter de 64

H

Haak, Wilma van den 46

Hagenbeek, Edwin 25

Haster, Monique 65

Hemert, Daniëlle van 26

Hurkmans, Lissy 09

I

Iersel, J.A.M. van 66

J

Janssen, Gertie 10

Janssens, Anne-Rose 11

Janszen, Erica 47

Jedeloo, Susan 48

Jeucken, Pieter 27J

Jongh, Daniëlle de 12

K

Klapper-Dane, Gerda 28

Klaver, Marlou 13

Kooiman, Mies 29

Kopps, Ineke 14

Kygnée, Marleen 67

L

Laning, Wieke 47

Ledeboer, Victor 68

Los, Lishe 30

M

Mannaert, J.C.L. 15

Marrewijk, Lia van 69

Mourik, Ruth van 80

O

Oliemeulen, Lisette 50

Ooms, Arno 31

Oostlander, Wendy 81

Ouden, Ellen den 70

P

Poelgeest, F.K. 82

R

Reinders, Marileen 51, 52

Rinsema, T.J. 83

Ruyten, Michèle C. M. 32

S

Schilperoord, Marian 33

Schipper, Rosi 34

Schoon, J.C.M. 71

Sengers, Gerda 35

Siefkin, Catrin 36

Slotboom, Boukje 72

Sneller, Marlies 73

T

Tamboer, Tjebbe 74

Tempel, Corine 84

Tempelman, Gerdien 16, 17

Tichelman, Pauline 75

V

Vegter, Immelie 53

Veltmeijer, Hans 54

Verbeek, Hans 37

Verkade, Maria Mariete 38

Vloeberghs, Erick 39

Voeten, Helene 18, 19

W

Weert, Irma van 85

Weert, Julia van 76

Wekken, Daniel van der 20

Westland, Ike 76

Wiersma, Femke 21

Wind, Gitte 77

Woortman, Astrid 55

Woudenberg, Judith van 22

Y

Yan, Aurelius 40

Z

Zijl, Hans van 86

Zorge, Ruth van 41

Geografisch register

A

Afrika 05, 19, 81
Andrah Pradesh 28

B

Bolivia 42, 53
Brazilië 50, 54
Burkina Faso 09

C

Chili 43
Curaçao 46, 49

D

Dominicaanse Republiek 44

E

Ecuador 47
Egypte 11, 35

F

Filippijnen 41

G

Ghana 01
Guyana 48, 51, 52

H

Honduras 45

I

India 26, 27, 28, 34
Indonesië 25, 30, 32, 36, 38, 39, 40
Israël 24
Italië 62

J

Jamaica 55
Java 25, 30, 32, 36, 38

K

Kerala 27
Kreta 58

L

Lombok 32

M

Malawi 20
Molukken 39
Mozambique 08

N

Namibië 02, 03, 04, 06, 10, 12, 14, 18
Nederland 10, 56, 57, 59, 60, 62, 63, 64,
65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76,
77, 78, 79, 82, 85
Nederlandse Antillen 46
Nepal 23, 29, 33
Nigeria 04a

R

Roemenië 71

S

Senegal 15, 21
Siberut 40
Soedan 16, 17
Sri Lanka 37
Sumatra 32

T

Tamil Nadu 26
Thailand 31

U

Uganda 07, 13, 16

V

Verenigde Staten 80

W

Westen (algemeen) 82
Westen vs. niet-Westen 61, 83, 84, 85, 86

Z

Zimbabwe 10, 22

Zakenregister

A

Acute respiratoire infecties (ARI) 02;
longontstekingen in Rio de Janeiro 54
AIDS:
 zie: HIV/AIDS
Anemie 44
Ayurveda in Nepal 23

B

Bad blood:
 in de Dominicaanse Republiek 44
Besnijdenis:
 zie: vrouwenbesnijdenis
Blindheid:
 in India 26

C

Chinezen:
 zie: migranten
Chirurgie:
 correctieve voor leprapatiënten in
 Nepal 29
Chronische ziekte:
 en sociale gevolgen van
 ziekenhuisopname in Nederland 63;
 *zie: lichamelijk handicap, verstandelijk
 handicap*

D

Diarree 02
Depressie:
 en gevoel voor eigenwaarde in Italië en
 Nederland 62;
 bij Iraniërs in Nederland 69;
 bij Marokkanen in Nederland 70;
 en de betekenissen van Prozac 82
Doofheid:
 in Namibië 06

E

Empowerment:
 in Bombay 34

F

Family planning:
 zie: gezinsplanning
Fysiotherapie:
 en Turkse en Marokkaanse patiënten in
 Nederland 73

G

Geboorterituelen:
 in Egypte 35
Geneesmiddelen:
 in Ecuador 47;
 (wan)gebruik 05;
 uit planten bij Warao in Guyana 51, 52;
 op Jamaica 55;
 en ouderen in Nederland 72;
 en de behandeling van depressie met
 Prozac 82;
 en cultuur 83
Genezer (lokaal):
 en huidziekte in Thailand 31;
 in Bolivia 42;
 in Java 30;
 in Kathmandu 23;
 Namibische *ñaka* 03, 14;
 op Siberut 40;
 van Chinezen in Nederland 65;
 Jomanda in Nederland 66;
 en psychosociale problematiek onder
 Marokkanen in Nederland 70;
 opgevat als 'kwakzalvers' in
 Nederland 74;
 in een Ghanese pinkstergemeenschap in
 Amsterdam-Zuidoost 75
Gezinsplanning:
 in Caïro 11;
 in Indonesië 32;
 in Manila 41
Gezondheidszorg:
 betalingsvrijstelling voor armen in Ghana
 01;
 integratie van wezen in Oeganda 07;
 samenwerking tussen ziekenhuis en

universiteit in Malawi 20;
 t.a.v. blinden in India 26;
 t.b.v. gehandicapten in Guyana 48;
 t.b.v. leprapatiënten in Nepal;
 t.b.v. moeders en kinderen in Nepal 33;
 t.b.v. psychiatrische patiënten op
 Curaçao 49;
 t.a.v. tienerzwangerschap in Namibië 18;
 voorlichting in Senegal 21;
 voor moeder en kind in Sri Lanka 37;
 t.a.v. vrouwen met HIV/AIDS in
 Zimbabwe 22;
 van Mentaweiers 40; in Bolivia 42;
 en cultuur in migrantenzorg 56;
 van Chinezen in Nederland 57;
 van moeder en kind op Kreta 58;
 aan Somalische vluchtelingen in
 Nederland 59;
 aan lichamelijk gehandicapten uit etnische
 minderheden in Nederland 60;
 'special healing' van Jomanda in
 Nederland 66;
 en kwaliteit in Nederland 68;
 en fysiotherapie voor Turkse en
 Marokkaanse patiënten in Nederland 73;
 aan kraamvrouwen in algemene
 ziekenhuizen in Nederland 76

H

Handicap:

zie: *lichamelijk handicap, revalidatie,*
verstandelijk handicap

Harttransplantatie:

en psychosociale aanpassing in
 Nederland 67

Health transition:

in Kerala 27

HIV/AIDS:

en *machismo* in Honduras 45;
 en seksuele relaties op Curaçao 46;
 en gevolgen voor vrouwen in
 Zimbabwe 22;
 in de Filippijnen 41;
 voorlichting aan adolescenten in
 Sub-Sahara Afrika 19;
 voorlichting aan meisjes in Senegal 15

Huidziekte:

in Thailand 31

I

Immunisatie:

sociale en culturele factoren in
 acceptatie 86

Injecties 25;

gebruik in Ecuador 47;
 en sociale en culturele factoren in
 acceptatie van immunisatie 86;

Interactie medische systemen 03; 04; 14;

23; 24; 25; 47;
 overname van biomedische concepten op
 Jamaica 55;
 in hulpzoekgedrag van Chinezen in
 Nederland 65;
 in hulpzoekgedrag van
 Jomanda-volgelingen in Nederland 66;
 en de Vereniging tegen Kwakzalverij in
 Nederland 74;
 en acceptatie van immunisatie 86

K

Kinderen 07; 33; 37; 48; 53; 78; 79

L

Lepra:

in Nepal 29

Lichamelijk handicap:

bij mensen uit etnische minderheden in
 Nederland en zorg 60;
 en mens- en wereldbeelden van ingenieurs
 in revalidatie-technologie 80

Longontsteking:

zie: *acute respiratoire infecties*

M

Malaria:

in Oeganda 13

Migranten:

culturele factor in hulpverlening in
 Nederland 56;
 idem aan Chinezen 57, 65;
 en fysiotherapie met Turkse en
 Marokkaanse patiënten in Nederland 73;
 Ghanezen in Amsterdam-Zuidoost 75;
 en psychische hulpverlening 84;
 zie: *genezer (lokaal), vluchtelingen*

Moeders:

zie: *vrouwen*

Morbiditeit/mortaliteit:
in Kerala 28

O

(On)vruchtbaarheid:
bij Macua, Mozambique 08;
in Transsylvanië, Roemenië 71
Opvattingen over ziekte en gezondheid 02;
03; 09; 13; 14; 23; 24; 26; 35;
over bloedarmoede in de Dominicaanse
Republiek 44;
over verstandelijk gehandicapten in
Midden-Java 38;
voor oudere mannen op de Molukken 39;
in relatie tot seksualiteit in Manila 41; 42;
43;
over psychische ziekten en volksreligie op
Curaçao 49;
over AIDS in Rio de Janeiro 50;
bij Warao in Guyana 51, 52;
over longontstekingen in Rio de
Janeiro 54;
van migranten in Nederland 56;
van Chinezen in Nederland 57;
van gelovigen in een Ghanese
pinkstergemeenschap in
Amsterdam-Zuidoost 75
Ouderen:
positie van en zorg voor Molukse
mannen 39;
en geneesmiddelengebruik in
Nederland 72

P

Primaire gezondheidszorg:
in Bolivia 42;
Psychische ziekte:
en culturele factor in
afweermechanismen 61;
bij Iraniërs in Nederland 69;
bij Marokkanen in Nederland;
en kinderen uit oorlogssituaties 79;
en hulpverlening aan migranten 84;
stress en organisatiecultuur 85;
zie: *depressie*

R

Reproductieve gezondheid:
en *machismo* in Honduras 45;
in Egypte 35;
in de Filipijnen 41;
in relatie tot cultuur en politiek in
Transsylvanië, Roemenië 71;
en verloskunde in Nederland 76;
zie: *geboortetruïelen, vrouwen*
Revalidatie:
van gehandicapten in de gemeenschap in
Guyana 48;
in psychosociaal opzicht na
harttransplantatie in Nederland 67;
en mens-en wereldbeelden van ingenieurs
in revalidatietechnologie 80;
zie: *fysiotherapie, lichamelijk handicap,*
verstandelijk handicap
RIAGG:
en hulpverlening aan Chinezen in
Nederland 57

S

Seksuele voorlichting:
aan meisjes in Senegal 15;
aan vrouwen in Manila 41;
en *machismo* in Honduras 45;
ter voorkoming van tienerzwangerschap in
Namibië 18;
over AIDS in Rio de Janeiro 50
Stress 85

T

Therapiekeuze:
bij longontstekingen in Rio de Janeiro 54;
in Bolivia 42;
in Chili 43;
in Israël 24; 25; 26;
bij psychische problemen in het
Westen/niet-Westen 61;
voor traditionele Chinese genezer in
Nederland 65;
bij psychosociale problematiek onder
Marokkanen in Nederland 70
Tienerzwangerschap:
in Namibië 18

V

Vaccinatie:

zie: immunisatie;

Verpleegkundigen:

in Westen/niet-Westen 10;

in relatie tot patiënten in Nederland 77

Verslavingszorg:

en concurrentie tussen hulpverleners in Amsterdam 64

Verstandelijk handicap:

door hersenbeschadiging bij kinderen in La Paz 53;

in Midden-Java 38;

in Namibië 12

Vluchtelingen:

uit Soedan in Oeganda en

probleemhantering 16;

idem 17;

uit Somalië in Nederland 59;

en belang van school voor hun

kinderen 78;

en trauma bij kinderen 79;

zie: psychische ziekte

Voorlichting 15; 21;

zie: seksuele voorlichting

Vrouwen:

en AIDS in Rio de Janeiro 50;

en bloedarmoede in de Dominicaanse Republiek 44;

en empowerment in Bombay 34;

en gevolgen van HIV/AIDS in

Zimbabwe 22;

en gezinsplanning in Indonesië 32;

en kinderen met hersenbeschadiging in La Paz 53;

en *machismo* in Honduras 45;

en migratie in Sri Lanka 37;

en risico's van concepten van seksualiteit op Curaçao 46;

in Manila 41;

met lepra in Nepal 29;

onvruchtbaarheid bij Macua, Mozambique 08;

vrouwenziekten in Burkina Faso 09;

ziektegedrag van Namibische moeders 02;

tienerzwangerschap in Namibië 18;

zorg voor moeders en kinderen in

Nepal 33;

idem op Kreta 58;

en fertiliteit in Transsylvanië,

Roemenië 71;

en verloskunde in Nederland 76;

en clitoridectomie 81

Vrouwenbesnijdenis 04a;

en verwestering 81

W

Wezen:

in Oeganda 07

Z

Zelfdiagnose 31

Zelfmedicatie 31

Ziekenhuis/kliniek:

en opname van chronische patiënten in Nederland 63;

Dr R.D. Caprileskliniek voor psychiatrie op Curaçao 49;

gezinsplanningskliniek in Caïro 11;

gezondheidscentrum te Spili, Kreta 58;

Ho Government Hospital, Ghana 01;

oogheekundige voorzieningen in

India 26;

Queen Elizabeth Central Hospital in

Malawi 20; -

medisch handelen op de afdeling

verloskunde van algemene ziekenhuizen

in Nederland 76

Zorg:

zie: gezondheidszorg

Zwakzinnigen:

zie: verstandelijk handicap

Zwangerschap:

zie: tienerzwangerschap, vrouwen